

Соколов О.Є.

здобувач,

Харківський національний університет радіоелектроніки

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: ОЦІНКА РИЗИКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Соціально-економічний розвиток України у майбутньому можливий лише за умови досягнення макроекономічної стабілізації, модернізації національної економіки, розвитку підприємництва у регіонах, активізації інвестиційної діяльності підприємств. Основною метою модернізації є перехід до економіки з більш доданою вартістю, розвиток тих видів діяльності, де є можливість отримати найбільш високий «рівень» в ієрархії складності та конкурентоспроможності виробленої продукції [1].

На сучасному кризовому етапі розвитку національної економіки промислові підприємства повинні активізувати дії щодо підвищення ефективності своєї економічної діяльності. «Стратегія реформ-2020» – досягнення європейських стандартів життя» передбачає механізм постійного моніторингу ефективності, тому що низьку ефективність діяльності промислових підприємств поряд із корупцією фахівці розглядають як втрачені можливості розвитку економіки країни [1; 2].

Стратегічною метою розвитку вітчизняної економіки на сучасному етапі, важливою передумовою її соціально-економічного прогресу є сталий розвиток вітчизняних машинобудівних підприємств. Машинобудівний комплекс – це база технічного переозброєння промисловості країни, тому що від розвитку підприємств машинобудування, ефективної їх діяльності залежать масштаби і темпи впровадження сучасних інновацій в усі галузі національної економіки.

Машинобудівні підприємства для здійснення безперервного виробничого процесу по виготовленню продукції використовують засоби виробництва, а саме необоротні та оборотні активи. При цьому необхідно забезпечувати ефективність їх використання у часі, що сприятиме підвищенню ефективності управління діяльністю підприємства у цілому.

Головною метою управління активами підприємства, у тому числі й оборотними активами, є максимізація прибутку на вкладений капітал за умови забезпечення стійкої та достатньої платоспроможності підприємства. Причому, в умовах економічної кризи стійка платоспроможність стає більш важливою за прибутковість, тому що неплатоспроможність підприємства може бути гірше збитковості [3, с. 110]. Машинобудівне підприємство за умови ефективного управління оборотним капіталом (власними та чужими оборотними коштами) може досягти раціонального економічного становища, збалансованого за ліквідністю та дохідністю.

За результатами проведеного авторського дослідження із 15 аналізованих машинобудівних підприємств Харківщини тільки 46,7% мали позитивні значення показників рентабельності оборотних активів станом на кінець 2013 р. Розраховані значення показників рентабельності оборотних активів ряду підприємств машинобудування за період 2010-2013 рр. наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Динаміка зміни рентабельності оборотних активів
підприємств машинобудування Харківщини**

Підприємство	Значення за роками, %				Абсолютне відхилення, %, (гр.5-гр.4)
	2010	2011	2012	2013	
1	2	3	4	5	6
ПАТ «Харківський машинобудівельний завод «Світло шахтаря»	8,52	14,18	22,73	11,14	(11,59)
ВАТ «Турбоатом»	18,41	25,71	11,61	18,68	7,07
ПАТНВП «Теплоавтомат»	-55,53	24,35	2,82	17,04	14,22
ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	-24,63	-18,67	-0,96	2,64	3,60
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	-7,53	9,78	22,28	14,45	(7,83)
ВАТ «Завод ім.Фрунзе»	25,53	28,19	11,28	12,23	0,95
ВАТ «Форез»	1,30	1,04	1,56	0,21	(1,35)

Джерело: розробка автора

Аналіз отриманих даних показує, що значення показників рентабельності оборотних активів машинобудівних підприємств на протязі аналізованого терміну часу 2010-2013 рр. мають досить нестабільну тенденцію змін. За останні роки на функціонування підприємств різко впливають дестабілізуючі зовнішні і, як слідство, внутрішні фактори, тому зміни показника «рентабельність оборотних активів» для підприємств розраховані у порівнянні значень 2013 р. з попереднім 2012 р. Як видно, для майже 43% підприємств машинобудування характерним стає негативна зміна рентабельності оборотних активів.

Саме оборотні активи виконують важливу задачу забезпечення безперервності процесу виробництва на підприємстві та реалізації виробленої продукції. У сучасних умовах нестачі оборотних коштів, взаємної заборгованості суб'єктів господарювання, неможливості отримати кредитні ресурси банків посилюється увага фінансових менеджерів до якісної оцінки ризику оборотних, поточних активів підприємства. Основною метою періодичного проведення такої оцінки є визначення питомої ваги «проблемних» оборотних активів у структурі поточних операцій підприємства, а також ступеня фінансової стійкості і ліквідності його функціонування на ринку.

Для оцінки ступеня ризику оборотних активів з урахуванням [4] і за рекомендаціями [5, с. 285] необхідно заповнити таблицю 2. Оцінка фактичного ступеня ризику оборотних активів підприємства (ΦPP) здійснюється за критерієм:

$$\Phi PP = \max\{Q_n, Q_c, Q_v\}, \quad (1)$$

де Q_n, Q_c, Q_v – питома вага суми найбільш ліквідних, швидко ліквідних та повільно ліквідних оборотних активів відповідно у загальній їх сумі за умови $Q_n + Q_c + Q_v = 1$.

Низький ступінь ризику визначається за такою формулою:

$$Q_n = \frac{c.3 + c.4 + c.10}{c.12}. \quad (2)$$

Таблиця 2

Показники ступеня ризику оборотних активів

Оборотні активи	Значення показника, тис. грн.		
	ступінь ризику		
	низька	середня	висока
1. Виробничі запаси		+	
2. Незавершене виробництво		+	
3. Готова продукція	+		
4. Товари відвантажені	+		
5. Векселя до отримання		+	
6. Дебіторська заборгованість за товари			+
7. Дебіторська заборгованість по виданих авансах			+
8. Дебіторська заборгованість з внутрішніх розрахунків		+	
9. Інша поточна дебіторська заборгованість			+
10. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті	+		
11. Сума	х	х	х
12. Усього		Х	

Джерело: розробка автора з урахуванням [4; 5]

Середній ступінь ризику визначається за такою формулою:

$$Q_c = \frac{c.1 + c.2 + c.5 + c.8}{c.12}. \quad (3)$$

Високий ступінь ризику визначається за такою формулою:

$$Q_v = \frac{c.6 + c.7 + c.9}{c.12}. \quad (4)$$

Наприклад, для окремого підприємства було отримано такі результати:

Ризик $\left\{ \begin{array}{l} \rightarrow \text{низький, питома вага } Q_n = 4,99\%; \\ \rightarrow \text{середній, питома вага } Q_c = 24,77\%; \\ \rightarrow \text{високий, питома вага } Q_v = 70,24\%. \end{array} \right.$

Аналіз отриманих даних дозволяє зробити висновок, що ступінь ризику оборотних активів даного підприємства є високою. Крім того, треба мати на увазі, що висока питома вага «проблемних» оборотних активів, тобто не приваблива їх структура, знижує можливості банків розробляти адекватну

технологію фінансового менеджменту для таких підприємств – потенційних позичальників кредитних ресурсів. Отже, фінансовим менеджерам машинобудівних підприємств необхідно постійно оцінювати ступінь ризику оборотних активів, при чому слід пам'ятати, що класифікація останніх за цим критерієм не може бути постійною і повинна змінюватися у відповідності до змін конкретних умов ринкової діяльності кожного підприємства.

Таким чином, практична реалізація запропонованого методичного підходу сприятиме своєчасному прийняттю відповідних управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту машинобудівного підприємства та підвищенню ефективності їх управління у мінливих, нестабільних умовах господарювання.

Список використаних джерел:

1. Концепція соціально-економічного розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.slideshare.net/kukivan/20142015-42995946. – Загол. з екрану.
2. Шимків Д. «Стратегія реформ-2020» – досягнення європейських стандартів життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua. – Загол. з екрану.
3. Экономика предприятия: учебник / Под ред. О.И. Волкова // Москва, ИНФРА-М, 2000. – 520 с.
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 28 lyutogo 2013 r. za № 336/22868) із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 627. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/k/publish/article?art_id=366860&cat_id=285157.
5. Масленченков Ю.С. Технология и организация работы банка: теория и практика // Москва, ООО «Издательство – Консалтинговая Компания «Дека», 1998. – 432 с.

Толстая Н.В.

аспірант,

Херсонський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ ЯК ОБ'ЄКТІВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Корпоративний сектор відіграє системо утворюючу роль в національній економіці, є одним з визначальних факторів економічної безпеки держави, передусім, її валютної, фінансової, зовнішньоекономічної, інноваційної та бюджетної складової, а також каталізатором розвитку соціальної сфери. Адже, ефективність корпоративних відносин та стратегій розвитку, якість корпоративного управління та її моніторинг, антимонопольна політика держави та формування повноцінної корпоративної інфраструктури – це чинники, які забезпечують розвиток як корпоративного сектора, так і національної економіки; сприяють формуванню якісно нового рівня економічних відносин в країні [1].